

PROPOSICIÓN DE LEI, POR INICIATIVA LEGISLATIVA POPULAR, DE CORRESPONSABILIDADE PARENTAL E DE RELACIÓNS FAMILIARES NO CESE DA CONVIVENCIA

Exposición de motivos

A Asemblea Xeral das Nacións Unidas proclamou a Convención sobre os Dereitos do Neno. Nela obrígase aos Estados a respectar o dereito das persoas menores de idade a manter relacións persoais e contacto directo con ambos proxenitores de modo regular, salvo que fora contrario ao interese superior do menor. O artigo 5 sinala a obrigación dos Estados a respectar as responsabilidades e os dereitos de pais, nais e de familiares de impartir ao neno ou á nena a orientación apropiada á evolución das súas capacidades.

O artigo 18 determina que é responsabilidade primordial de nais e pais a crianza dos fillos e das fillas e obrigación dos estados garantir o exercicio desa responsabilidade.

A Igualdade substancial entre homes e mulleres en todos os ámbitos da vida é unha constante nas democracias máis desenvolvidas, un obxectivo primordial na consecución dunha sociedade máis xusta e igualitaria.

Nun tempo no que o modelo de familia ten cambiado radicalmente especificamente no relacionado coa atención, coidado e formación de fillos e fillas e no que se procura a igualdade entre homes e mulleres en todos os ámbitos da vida, tamén no familiar, é necesario dar resposta a unha realidade social na que miles de nenos e nenas vense afectados pola separación dos seus pais e nais. Son separacións nas que resulta necesario garantir que nenos e nenas segan a ter unha relación axeitada e normalizada cos seus pais, coas súas nais, coas súas familias extensas.

Para dar resposta a esta realidade numerosos países do noso entorno introduciron a corresponsabilidade familiar nas súas lexislacións. No estado, Valencia, Catalunya, Navarra, Aragón e Euskadi contan xa coas súas propias leis.

Segundo a doutrina reiterada do Tribunal Constitucional as comunidades autónomas dotadas de Dereito Civil propio, como é o caso da Comunidade Autónoma Galega poden lexislar sobre institucións conexas coas xa reguladas, segundo os principios informadores peculiares do dereito civil galego e dentro dunha actualización ou innovación dos contidos deste dentro do marco da Convención dos Dereitos do Neno.

En Galicia o artigo 27 do Estatuto de Autonomía establece como unha das súas competencias exclusivas a conservación, modificación e desenvolvemento das institucións do Dereito Civil galego.

A presente lei fundaméntase nos seguintes principios:

- 1º No dereito das fillas e fillos a medrar e convivir con ambos proxenitores tras unha separación.
- 2º Na corresponsabilidade parental, que garanta que ambos membros da parella participen de forma igualitaria no coidado, educación e toma de decisións sobre os menores.
- 3º Na igualdade entre homes e mulleres, que favorece que as relacións entre os proxenitores en función dos seus fillos e fillas se fundamenten no diálogo, respecto e igualdade.
- 4º No fomento da mediación familiar logo da separación na procura da prevención e resolución pacífica dos conflitos.

CAPÍTULO I

Disposicións xerais

Artigo 1. Obxecto e finalidade.

1. Esta lei ten por obxecto regular as relacións familiares nos casos da ruptura da convivencia dos proxenitores con fillos a cargo.
2. A finalidade desta lei é promover unha participación responsable, compartida e igualitaria na crianza e educación dos fillos e fillas por parte dos seus pais e nais.
3. Aos efectos previstos no apartado anterior, fomentárase o acordo entre os proxenitores a través da mediación familiar.
4. Facilitárase a participación en programas sociais encamiñados a afrontar nas mellores condicións a separación facendo fíncapé na prevención e solución de conflitos.

Artigo 2. Dereitos e deberes.

1. A separación entre os proxenitores non eximirá a estes das súas obrigas para cos fillos e fillas nin lles privará dos dereitos que lles asisten. A participación activa dos proxenitores no coidado e formación dos seus fillos será o garante do cumprimento desas obrigas e deses dereitos.
2. O interese e beneficio dos fillos e fillas é o que se terá en conta para a toma de calquera decisión ou medida que lles afecten.

3. Tras a ruptura da convivencia das persoas proxenitoras as relacións familiares cos fillos e fillas que se establezan respectarán os seguintes principios ou dereitos:
 - a) Dereito a un contacto directo e habitual onde ambos participen na toma de decisións.
 - b) Dereito de pais e nais á igualdade nas relacións familiares.
4. O fillo ou filla, sempre que teña suficiente xuízo ou sexa maior de 12 anos, deberá ser oído antes de que se adopte calquera decisión, resolución ou medida que lle afecte.
5. Para o beneficio das persoas menores os dereitos sinalados harmonizaranse de acordo cos principios de liberdade, pacto, información recíproca e lealdade .

CAPÍTULO II

Acordos en previsión de ruptura da convivencia. O Convenio Regulador

Artigo 3. Acordos en previsión da ruptura.

1. Os membros da parella poderán outorgar, antes ou durante a relación estable, contratos que prevexan a ruptura da convivencia e regulen as relacións familiares cos fillos.
2. O contido dese contrato será o mesmo que o sinalado para o plan de coparentalidade ou convenio regulador.
3. Para a validez deses contratos deberán ser outorgados en escritura pública.
4. A mediación poderá ser incluída nese contrato como un compromiso previo á vía xudicial coa finalidade da resolución dos posibles conflitos mediante o diálogo.
5. Este contrato sinalado obrigará ás persoas asinantes aínda que non conteña todos os puntos mínimos dun convenio regulador. A validez do documento referirase a aqueles aspectos acordados.
6. O contrato poderá modificarse tendo en conta os mesmos argumentos válidos para o plan de coparentalidade ou convenio regulador.

Artigo 4. Convenio regulador.

1. Ambas persoas, de xeito conxunto ou individualmente no momento de presentar a demanda de separación, divorcio, nulidade ou procedemento de medidas paternofiliais deberán presentar no xulgado unha proposta de convenio regulador ou plan de coparentalidade.
2. O convenio regulador deberá conter, como mínimo, os seguintes aspectos:
 - a) O exercicio conxunto da patria potestade dos fillos ou fillas atendendo á corresponsabilidade parental, incluíndo os acordos sobre:
 - 1.º Xeito de decidir e compartir os aspectos que afecten á súa educación, saúde, benestar e calquera outra cuestión importante para a persoa menor.
 - 2.º Os tempos de convivencia con cada persoa proxenitora así como a relación e comunicación coa persoa non convivinte. Poderase tamén regular os tempos de relación con cada persoa da familia extensa así como de persoas achegadas.
 - 3.º Lugar o lugares de residencia dos fillos e fillas indicando cal deles figurará a efectos de empadramento, que poderá coincidir preferentemente co daquela persoa proxenitora coa que, anualmente, pasen a maior parte do tempo.
 - 4.º As normas de recollida e entrega das persoas menores nos cambios de garda e custodia, de estancia, relación ou comunicación con elas.
 - b) A achega, se é procedente, das cargas familiares e dos alimentos, atendendo ás necesidades ordinarias e extraordinarias, á súa periodicidade, xeito de pago, bases de actualización, extinción e garantías no seu caso. A achega basearase nas necesidades das persoas menores, no tempo de permanencia con cada unha das persoas proxenitoras, na capacidade económica destas, na atribución que se realizara do uso da vivenda familiar, na contribución ás cargas familiares, no seu caso, e no lugar en que se fixara a residencia dos fillos menores comúns.
 - c) A atribución, se é o caso, do uso da vivenda e enxoval familiares, así como doutras vivendas que, pertencendo a un ou outro membro da parella, foran utilizadas habitualmente no ámbito familiar, cando non se lles tivera dado un destino definitivo, e a duración, o cese e a repercusión que tal atribución teña que ter sobre as cargas familiares, a pensión de alimentos e a pensión por desequilibrio económico.
 - d) A pensión compensatoria que puidera corresponder.
3. A proposta de convenio regulador poderá tamén conter:
 - a) A previsión e compromiso de acudir á mediación familiar con carácter previo á vía xudicial, coa finalidade de resolver mediante o diálogo as discrepancias que puidera haber na interpretación e cumprimento do convenio regulador.
 - b) O inventario e liquidación do réxime económico do matrimonio ou do establecido no pacto de regulación da parella de feito inscrita.
4. Se existira pacto en previsión de ruptura da convivencia, naqueles aspectos non previstos por el, será complementado polo previsto no presente artigo.

5. O convenio regulador poderá modificarse nos seguintes supostos:
 - a) Por mutuo acordo das partes.
 - b) En virtude das causas que consten no propio convenio regulador.
 - c) A instancia dunha das partes ou do Ministerio Fiscal, cando sobreviñera unha alteración substancial de circunstancias.
 - d) Por incumprimento grave ou reiterado de xeito inxustificable das obrigacións establecidas no exercicio conxunto da patria potestade.
6. O convenio regulador, as súas modificacións ou a súa extinción producirán efectos cando sexan aprobados xudicialmente, oído o Ministerio Fiscal e, no seu caso, os fillos e fillas menores.
7. O convenio regulador será aprobado pola autoridade xudicial, oídos o Ministerio Fiscal e os menores no seu caso, salvo se é danoso para os fillos e fillas, gravemente prexudicial para unha das partes ou contrario a normas imperativas. Se o convenio regulador non fora aprobado en todo ou en parte, deberá motivarse a resolución denegatoria e se concederá ás partes un prazo de vinte días para que propoñan un novo sobre os aspectos non aprobados. Presentada a nova proposta, a autoridade xudicial resolverá o procedente, completando ou substituíndo en todo ou en parte as propostas das partes.
8. Cando así o aconsellen as novas necesidades dos fillos ou ante o cambio das circunstancias dos proxenitores as medidas conveniadas pola parella ou as adoptadas pola autoridade xudicial poderán ser modificadas xudicialmente ou por un novo convenio aprobado pola mesma.
9. A autoridade xudicial poderá establecer as garantías reais ou persoais que requira o cumprimento do convenio.
10. Se as partes propoñen un réxime de relación e comunicación dos fillos ou fillas con outros parentes e persoas achegadas, a autoridade xudicial poderá aprobalo, se, previa audiencia de ditas persoas, prestaran o seu consentimento e sempre que fora en interese dos fillos e fillas.

CAPÍTULO III

Da mediación familiar

Artigo 5. Da mediación familiar.

1. As persoas proxenitoras poderán someter voluntariamente e en todo momento os seus desacordos a mediación familiar. Será de carácter obrigatorio con anterioridade ás accións xudiciais cando así se tivera pactado expresamente antes da ruptura.
2. Unha vez iniciado o proceso, a autoridade xudicial, a iniciativa propia, ou dunha das partes, aos efectos de facilitar un acordo entre estas, poderá derivalos con carácter obrigatorio a unha sesión informativa de mediación intraxudicial a fin de que sexan informadas sobre ditas medidas, o seu funcionamento e beneficios.
3. En calquera momento do proceso xudicial os proxenitores, de mutuo acordo, poderán solicitar á autoridade xudicial a súa suspensión para someterse a mediación familiar, acordándose o tempo necesario para elo. Reanudarase o procedemento xudicial se o solicita calquera das partes ou no caso de alcanzarse un acordo na mediación.

CAPÍTULO IV

Das medidas xudiciais en defecto de acordo

Artigo 6. Medidas xudiciais.

1. A falta de acordo entre as partes a autoridade xudicial determinará as medidas que deberán rexer as relacións familiares ás que se refire esta lei ante a ruptura da convivencia.
2. Ditas medidas terán como finalidade:
 - a) Garantir o exercicio da patria potestade por ambos proxenitores.
 - b) Asegurar a prestación alimenticia e prover as futuras necesidades dos fillos e fillas.
 - c) Garantir a continuidade e efectividade do mantemento dos vínculos dos fillos e fillas menores con cada un dos proxenitores, irmáns e irmás, avós e avoas, outros parentes e persoas achegadas.
 - d) Evitar perturbacións danosas para os fillos e fillas.
3. A autoridade xudicial poderá dispoñer as garantías reais ou persoais necesarias para garantir o cumprimento das medidas adoptadas.
4. O incumprimento grave ou reiterado das medidas aprobadas ou acordadas xudicialmente poderá dar lugar á súa modificación ou a esixencia do seu cumprimento de acordo co previsto nas normas de execución xudicial.
5. As medidas acordadas ou aprobadas xudicialmente poderán ser modificadas do mesmo modo cando tivera sobrevido unha alteración substancial das circunstancias tidas en conta para a súa adopción.

Artigo 7. Garda e custodia dos fillos e fillas.

1. Cada un dos proxenitores por separado, ou ambos de común acordo, poderán solicitar á autoridade xudicial que a garda e custodia dos fillos menores ou incapacitados sexa exercida de forma compartida por ambos ou por un só deles. Dita

- solicitude deberá ir acompañada dunha proposta fundada do réxime de desenvolvemento da custodia incluíndo a determinación dos períodos de convivencia e relación con cada proxenitor e no seu caso, cos demais parentes e achegados.
2. A oposición á custodia compartida dun dos proxenitores ou as malas relacións entre ambos non serán obstáculo nin motivo suficiente para non outorgar a custodia compartida en interese do/a menor.
 3. A autoridade xudicial adoptará de forma preferente a custodia compartida en interese dos fillos menores, salvo que a custodia individual sexa máis conveniente, tendo en conta o plan de coparentalidade que presentase cada un dos proxenitores, e atendendo, ademais, aos seguintes factores:
 - a) A idade dos fillos e fillas. Nos casos de menores lactantes poderase estudar a posibilidade de establecer un réxime de convivencia provisional que contemple a súa progresiva adaptación as necesidades do/a menor das seguintes etapas evolutivas permitindo o contacto habitual con ámbolos dous proxenitores.
 - b) A actitude de cada un dos proxenitores para asumir os seus deberes, respectar os dereitos do outro e, en especial, cooperar entre si e garantir a relación dos fillos con ambos os proxenitores e as súas familias extensas.
 - c) A opinión dos fillos, sempre que teñan suficiente xuízo e, en todo caso, se son maiores de doce anos, con especial consideración aos maiores de catorce anos.
 - d) A aptitude e vontade dos pais para asegurar a estabilidade dos fillos e fillas, e conseguir que medren nun ambiente que permita a súa formación e educación axeitadas.
 - e) O arraigo social, escolar e familiar de fillos e fillas.
 - f) As posibilidades de conciliación da vida familiar e laboral de cada proxenitor.
 - g) Calquera outra circunstancia de especial relevancia para o réxime de convivencia. Neste suposto fixarase un réxime de comunicación, estancias ou visitas co outro proxenitor que lle garanta o exercicio das funcións propias da responsabilidade parental e contacto habitual. Así mesmo establecerase un réxime de comunicación con avós e familia extensa do e da menor.
 4. Antes de adoptar a súa decisión, as partes poderán aportar, ou a autoridade xudicial, de oficio ou a instancia de parte, recabar informes do servizo de mediación familiar, médicos, sociais ou psicolóxicos de especialistas debidamente cualificados e independentes relativos á idoneidade do modo de exercicio da patria potestade e do réxime de custodia dos e das menores e, no seu caso, sobre a estancia, relación e comunicación destes con cada proxenitor.
 5. Nos casos de custodia compartida, a autoridade xudicial fixará un réxime de convivencia de cada un dos pais cos fillos, adaptado ás circunstancias da situación familiar e laboral, que garanta a ambos proxenitores o exercicio dos seus dereitos e obrigacións en situación de igualdade, para beneficio do e da menor.
 6. Salvo circunstancias que o xustifiquen especificamente, non se adoptarán solucións que supoñan a separación dos irmáns.
 7. Para a consecución da custodia compartida e en relación á distancia entre os fogares terase en conta non tanto a distancia senón o tempo de desprazamento, equiparándose cos tempos de transporte escolar do centro ou centros educativos de referencia atendendo así á singularidade galega na dispersión poboacional.

Artigo 8. Pensión alimenticia, cargas familiares e gastos extraordinarios.

1. Ante a falta de acordo entre as persoas proxenitoras a contribución aos gastos ordinarios determinarase en función das necesidades dos fillos e das fillas, a proporción das achegas en función dos recursos económicos das persoas proxenitoras, así como a súa periodicidade, forma de pago e de actualización das anteriores.
2. Consideraranse gastos ordinarios os que fillos e fillas precisen de xeito habitual e como tal que sexan previsibles.
3. Consideraranse gastos extraordinarios aqueles que se produzan por necesidades imprevisibles e imprescindibles dos fillos e fillas e ademais, os gastos sanitarios non cubertos polo sistema público de saúde ou seguro médico e os educativos ou formativos para actividades non obrigatorias pero sempre que exista acordo sobre elas. No caso de desacordo será a persoa proxenitora que teña decidido a realización da actividade a que corra cos gastos dela. Estes gastos serán asumidos polas persoas proxenitoras en proporción directa aos seus recursos económicos.
4. A obrigación de aboar a prestación alimenticia a fillos e fillas maiores de idade cesará atendendo á normativa legal establecida, podéndose aboar directamente aos fillos ou fillas. Para elo e para que se produza de forma automática só será necesario o acordo escrito do fillo ou filla e a comunicación de dito acordo á outra parte.

Artigo 9. Réxime de comunicación e estancia.

1. Atendendo ao dereito das persoas menores a convivir ou relacionarse habitualmente con ambas persoas proxenitoras e as súas familias extensas favorecerase que o réxime de comunicación e estancia sexa o máis amplo e continuo posible.
2. Determinaranse o tempo, modo e lugares para o exercicio deste dereito na procura do mellor benestar da persoa menor.
3. A comunicación coa persoa proxenitora co que nun determinado momento non conviva será diaria a través de diferentes medios ou tecnoloxías. Poderase tamén determinar o dereito de relación con outros parentes e achegados previa audiencia aos medios.
4. Limitarase ou suspenderase o réxime de comunicación ou estancia no caso de que se deran graves circunstancias que así o aconsellen ou se se incumpra dun xeito reiterado ou grave as obrigas impostas por orde xudicial.

5. Non procederá atribuír a garda e custodia dos fillos e fillas nin un réxime de comunicación ou estancia respecto a elas ou eles á persoa proxenitora que fora condenada penalmente por sentenza firme por un delito de violencia doméstica ou de xénero contra o outro membro da parella ou contra os fillos e fillas que convivan con ambos ata a extinción da responsabilidade penal.
6. A autoridade xudicial poderá establecer se o considera conveniente e beneficioso para o menor atendendo á gravidade do delito cometido, á natureza e duración da pena fixada, á reincidencia e perigosidade da persoa proxenitora, un réxime de estancia, relación ou comunicación respecto dos seus fillos ou fillas.
7. No caso de que ambos proxenitores non foran idóneos para ostentar a garda e custodia das persoas menores, esta sería atribuída aos familiares ou persoas achegadas máis axeitados para o coidado e atención das persoas menores. No caso de que tampouco existiran estas persoas serían as institucións públicas galegas as que terían asignada esta función.

CAPITULO V

Destino da vivenda

Artigo 10. Atribución do uso da vivenda e do enxoval familiar.

En defecto de acordo dos cónxuxes aprobado pola autoridade xudicial o destino e uso da vivenda e enseres seguirá as seguintes normas:

1. Como norma procederáse á liquidación do domicilio, do enxoval existente no mesmo cando se ostente en cotitularidade e baixo calquera réxime de comunidade de bens, mediante a súa transmisión a unha terceira persoa ou ben mediante a adxudicación da súa propiedade a un dos cónxuxes cotitulares previa compensación da cantidade económica que lle corresponda á outra persoa no pro indiviso. En último caso e no interese da menor ou do menor a autoridade xudicial poderá adxudicar o uso da vivenda aos/as menores, en compañía dos seus proxenitores por períodos alternos.
2. Porén, naqueles casos de coparentalidade compartida na que unha das persoas proxenitoras teña a imposibilidade para acceder a unha vivenda, poderase adxudicarlle o uso da mesma por un período de tempo de dous anos, ampliable en doce meses no caso excepcional de persistir tales circunstancias ou similares que deron lugar a esa situación.
3. No caso de que a custodia das persoas menores sexa outorgada a unha das persoas proxenitoras poderase adxudicar o uso da vivenda ás persoas menores en compañía da persoa proxenitora custodia por un tempo máximo de dous anos mentres se procede á liquidación da vivenda nos mesmos términos do punto anterior.

Poderase atribuír o uso da vivenda a aquel membro da parella que aínda non tendo a garda e custodia das persoas menores tivera maiores dificultades de acceso a outra vivenda tendo en conta que o outro membro da familia teña os recursos suficientes para facer fronte a unha nova.

4. En caso de vivenda de titularidade privativa dun dos cónxuxes, o seu uso poderá ser atribuído á outra persoa cónxuxe nas mesmas condicións que as sinaladas no punto 2º.
5. Mentres se mantén a atribución de uso ao cónxuxe que goza do mesmo farase cargo dos gastos derivados de dito uso e no suposto de tratarse dunha vivenda con carga hipotecaria ambas persoas seguirán facendo fronte á mesma na proporción equivalente ás cotas de participación.

No caso de solicitarse unha prórroga no uso da vivenda, esta deberase pedir como máximo 6 meses antes do vencemento do prazo fixado e tramitarse mediante o procedemento dunha modificación de medidas definitivas.

6. Cando a autoridade xudicial adxudique o uso da vivenda ás persoas menores en compañía das súas persoas proxenitoras por períodos alternos todos os gastos da vivenda serán sufragados a partes iguais.
7. En todo caso o cónxuxe que deba abandonar a vivenda que posúa en pro indiviso poderá retirar a súa roupa, efectos e enseres de uso persoal ou profesional levándose a cabo un inventario xudicial daqueles outros de propiedade común.
8. O dereito de uso da vivenda familiar con todos os seus enseres finalizará:
 - a) Por decisión tomada entre as partes.
 - b) Se fora atribuído por razón da custodia dos fillos e fillas e esta se modificara ou porque estes alcanzaran a maioría de idade.
 - c) Se foi atribuído por razón dunha maior dificultade de acceso dunha das partes á unha vivenda:
 - Pola mellora da situación económica da persoa beneficiaria do uso.
 - Por matrimonio ou convivencia en parella estable con outra persoa, por parte da beneficiaria do uso.
 - Polo transcurso dos prazos establecidos para o seu uso.
9. O proxenitor que deba abandonar a vivenda familiar terá dereito á preferencia, valorando a súa necesidade urxente de vivenda, para a adxudicación de vivendas de protección oficial

A revisión xudicial do dereito de uso da vivenda poderá solicitarse a instancia de parte, por cambio de circunstancias relevantes. O exercicio abusivo ou de mala fe do dereito a solicitar a revisión poderá dar lugar a responsabilidades civís ou de carácter patrimonial.

Medidas previas ou provisionais e definitivas

Artigo 11. Medidas previas ou provisionais e definitivas.

1. As medidas previas ou provisionais serán aquelas que poderán solicitar aquelas persoas que queiran anticipar os procedementos previstos no Capítulo primeiro da presente lei e nas que se reflectan os intereses e protección das persoas menores á espera das medidas definitivas emanadas da autoridade xudicial.
2. Nas medidas adoptadas nesas medidas previas teríase xa en conta o regulado na presente lei.
3. As anteriores medidas poderán ser modificadas xudicialmente ou por acordo das partes converténdose en definitivas.
4. As medidas definitivas adoptadas poderán ser modificadas xudicialmente ou por un novo acordo cando as circunstancias foran alteradas substancialmente.

Disposición transitoria

A presente lei aplicarase á revisión xudicial dos convenios ou das medidas xudiciais adoptadas con anterioridade á súa entrada en vigor, cando algunha das partes ou o ministerio fiscal o solicite.

Disposición adicional nº 1

Quedan derogadas cantas disposicións de igual ou inferior rango se opoñan ao disposto nesta lei.

Disposición adicional nº 2

Os poderes públicos promoverán programas sociais de preparación, orientación e información para a adquisición de coñecementos e habilidades que propicien a corresponsabilidade parental nunha separación para o mellor coidado, educación e atención de nenos e nenas.

Disposición adicional nº 3

Naquelas situacións familiares onde se esgotaran os prazos para o uso da vivenda e por razóns de precariedade dos membros, os poderes públicos deberán promover medidas sociais encamiñadas á protección das persoas menores afectadas.

Disposición final

- 1.ª Instase á Xunta de Galicia a ditar cantas disposicións sexan necesarias para o axeitado desenvolvemento e mellor aplicación desta lei.
- 2.ª A presente lei entrará en vigor aos tres meses da súa publicación no Diario Oficial de Galicia.